

Referanse: Reiso S. 2017. Naturverdier for lokalitet Ullebergåsen, registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5888>)

Referansedata

Fylke: Buskerud
Kommune: Kongsberg
H.o.h.: 175-390moh
Areal: 829 daa

Prosjektilhørighet: Kalkskog 2016
Inventør: SRE
Vegetasjonssone: boreonemoral 80% sørboreal 20%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk

Sammendrag

Lokaliteten omfatter tre forvaltningsareal i tilgrenning til Ullebergåsen naturreservat ved Skollenborg i Kongsberg kommune. Berggrunnen er kalkstein og skifer. Arealet omfatter i vest et småtopografisk variert kalkplatå med grunne slake koller som veksler mellom grunne friske skogsøkk og enkelte myrdrag. I øst faller terrenget ned i den markerte kløfta langs Hvamselva, som huser bergvegger og bratte skrenter. I sør inngår bratte sørvendte skrenter og lisider. Berggrunnen er kalkstein og skifer. Løsmasser finnes i første rekke som morene langs Hvamselva og som forvittringsmateriale i de sørvendte skrentene sør for reservatet. Forøvrig dominerer grunnlendte areal.

Vegetasjonen varierer en del innen området. Kalkutforminger dominerer på platået vest for reservatet, forøvrig finnes det mer lokalt, gjerne langs sesongfuktige partier og eksponerte skrenter. Lågurt-/svake lågurttyper er ellers mest vanlig, stedvis også fattig blåbær- og lyngskog. Furu er mest dominerende, på friske partier og i kløfta langs Hvamselva også en del gran. Bjørk inngår i hele området og stedvis mye einer og noe trollhegg i busksjiktet.

Få rødlistede arter er påvist, men det er et godt potensial for enkelte rødlistede karplanter, markboende sopp og insekter.

Forvaltningsarealene rundt Ullebergåsen naturreservat fanger opp flere kjerner med kalkrike naturtyper, samt et større areal med fattige-intermediære skogtyper mellom disse. Skog i sen optimalfase dominerer, men også partier med nylig gjennomhugget skog inngår. Gammelskogselementer som død ved og gamle trær finnes i liten grad. Både påvirkningsgraden og det begrensede arealet med kalkskog svekker verdien noe. Forvaltningsarealene vil allikevel styrke og supplere eksisterende verneområde gjennom økt areal med kjerneområdeverdier, bedre og mer robust arrondering, samt øke variasjonen ved også å inkludere humide kløftemiljøer langs Hvamselva. Sett isolert vurderes forvaltningsarealene av regional verdi, 3 poeng. Sett i sammenheng med eksisterende verneområde er denne verdien trolig høyere.

Av rødlistede naturtyper inngår lågurt-lyngfurukalkskog (NT), skogsbekkekløft (NT), samt fragmenter av rikere myrflate i låglandet (EN). Kanskje kan noen av de mest beitede skogsarealene også inngå som beiteskog (NT).

Feltarbeid

Området er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) 11.09.16. Tiden på året var gunstig for å fange opp de fleste relevante organismegrupper, men en dårlig sopphest for å fange opp markboende sopp.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er valgt ut for kartlegging i kalkskogsprosjektet i Buskerud 2016 i regi av Miljødirektoratet og omfatter et undersøkelsesareal på 1640 daa rundt Ullebergåsen naturreservat i Kongsberg kommune.

Tidligere undersøkelser

Området er tidligere MIS-kartlagt med flere figurer, som trolig danner grunnlag for undersøkelsesområdet. Forøvrig er det ikke kjent systematiske undersøkelser fra undersøkelsesområdet. Det er laget en skjøtselplan for reservatet med oversikt over kvalitetene der fra 2011 (Fylkesmannen i Buskerud 2011).

Beliggenhet

Lokaliteten omfatter randsonene rundt Ullebergåsen naturreservat ved Skollenborg i Kongsberg kommune.

Naturgrunnlag

Topografi

Randsonene rundt Ullebergåsen NR omfatter i vest et småtopografisk variert kalkplatå med grunne slake koller som veksler mellom grunne friske skogsøkk og enkelte myrdrag. I øst faller terrenget ned i den markerte kløfta langs Hvamselva, som huser bergvegger og bratte skrenter. I sør inngår bratte sørvendte skrenter og lisider.

Geologi

Berggrunnen er kalkstein og skifer. Løsmasser finnes i første rekke som morene langs Hvamselva og som forvittringsmateriale i de sørvendte skrentene sør for reservatet. Forøvrig dominerer grunnlendte areal.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk, vegetasjonsone: boreonemoral 80% sørboreal 20% .

Området ligger dels i sørboreal og dels i boreonemoral vegetasjonssone i svakt oseanisk seksjon.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Vegetasjonen varierer en del innen området. Kalkutforminger dominerer på platået vest for reservatet, forøvrig finnes det mer lokalt, gjerne langs sesongfuktige partier og eksponerte skrenter. Lågurt-/svake lågurttyper er ellers mest vanlig, stedvis også fattig blåbær- og lyngskog. Furu er mest dominerende, på friske partier og i kløfta langs Hvamselva også en del gran. Bjørk inngår i hele området og stedvis mye einer og noe trollhegg i busksjiktet.

Kalkrike partier har urterik flora med arter som bakkesøte (NT), furuvintergrønn, rødflangre, hjertegras, brudespore, flekkgrisøre, gulstarr, jåblom, teiebær, taggbregne, skogmarihånd, blåveis, prestekrage og skavgras mm. På rikmyr i nord av KO3 finnes arter som brudespore, breiull, gulstarr og jåblom. I kløfta i KO1 er blåveis, taggberegne, grønnburkne, kranskonvall, blåtopp, liljekonvall, markjordbær, vårerteknapp og tysbast notert.

Skogstruktur og påvirkning

Eldre til middelaldrende skog dominerer innenfor forvaltningsarealet. I KO2 også hardt gjennomhugget og dels beitepåvirket åpen skog, med spredte eldre bartrær (satt igjen etter hogst som gir en viss rotkontinuitet) i mosaikk med åpne felter med oppslag av ungskog. Området/floraen virker beitepåvirket men det usikkert om det går dyr på beite her i dag. Tett oppslag av ungskog kan bli en fremtidig trussel mot urterikdommen der det er hogget. Tydelig gamle trær ble først og fremst notert i form av spredte sturende og stagnerte grantrær i humide partier langs bunn av Hvamselvas bekkeløft. Kløfta har også innslag av bergvegger, mest av fattige typer, men også enkelte tydelig kalkpåvirkede. Død ved finnes i svært liten grad, først og fremst som ferske løger av bartrær i ustabile skrenter i bekkeløften eller som enkelte vindfall ellers.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Ullebergåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Hvamselva

Naturtype: Skogsbekkeløft - Lavlands-granbekkeløft på Østlandet
BMVERDI: B

Areal: 47daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) 11.09.16. Kartleggingen er utført i forbindelse med kalkskogsprosjektet i Buskerud på oppdrag av Miljødirektoratet. Røddlistekategorier følger Norsk rødliste for naturtyper fra 2011 og Norsk rødliste for arter fra 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset areal omfatter deler av Hvamselvas bekkeløft, øst for Ulleberg NR, i Kongsberg kommune. Kløfta drenerer mot sør og har jevnt bratte øst og vestvendte skogkledde lisider/skrenter på hver side. Det er også innslag av 2-3 m høye bergvegger nederst mot elva. Berggrunnen er kalkstein og skifer, dels dekket med løsmasser.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Området er vurdert som skogsbekkeløft av lavlandstype. Dominerende grunntyper er svak lågurtskog og lågurtskog.

Bruk, tilstand og påvirkning: Kløftebunnen er dominert av nokså godt sjiktet eldre granskog, opp lia blir skogen gradvis mer ensaldret og mer dominert av furu. Spredt finnes innlag av borealt løv samt enkelte busker av alm. Død ved finnes spredt av gran og furu, mest nedert i kløfta der skogen er eldst og met finnes en del ustabile skrenter. Ferske læger dominerer. Nede i kløfte finnes og gamle stagnerende trær, mest av gran. Kløfta har innslag av bergvegger, mest av fattige typer, men også enkelte tydelig kalkpåvirkede.

Artsmangfold: Gran og furu dominerer tresjiktet, med innslaga av borealt løv og enkelte busker av alm og ask. Trollhegg inngår i busksjiktet, og på rik lågurtmark nederst i kløfta også blåveis, taggberegne, grønnburkne, kranskonvall, blåtopp, liljekonvall, markjordbær, vårerteknapp og tysbast. På stammen av eldre gran kattedotlav og gammelgranlav. Det ble ikke funnet interessante arter av moser eller lav på bergvegger og potensialet regnes som begrenset. Det kan forekomme krevende markboende sopp i de rikeste skrentene.

Verdivurdering: Bekkeløft med innslag av rik flora og eldre trær. Begrenset areal og vannføring. Kløfta oppnår middels verdi i fleste vurderte kriterier og gis verdi viktig B.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel for å videreføre og utvikle skogsverdiene.

2 Gaupedalen

Naturtype: Kalkbarskog - Urterik kalkfuruskog
BMVERDI: B

Areal: 137daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) 11.09.16. Kartleggingen er utført i forbindelse med kalkskogsprosjektet i Buskerud på oppdrag av Miljødirektoratet. Røddlistekategorier følger Norsk rødliste for naturtyper fra 2011 og Norsk rødliste for arter fra 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter et nokså flatt kolleparti med små grunne kalknauser og grunne friske søkk mellom, rett nordvest for Ullebergåsen NR i Kongsberg. Berggrunnen er kalkstein og skifer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Kalkbarskog dominerer med urterik kalkfuruskog som vanligste type. Langs friskere søkk finnes også betydelig innslag av gran. Bærlyng-kalklågurtskog er dominerte grunntype, med overganger mot fattigere lyngskog på enkelte rygger. I nord også en mindre rikmyr.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen har varierende tilstand grunnet harde gjennomhogster. Eldre kalkblandingsskog i sen optimalfase finnes flekkvis. Gjerne med furu i toppsjikt med flersjiktet yngre gran under, samt med mye einer i busksjiktet. Forøvrig inngår svært urterik gjennomhogget skog med spredte eldre bartrær (satt igjen etter hogst som gir en viss rotkontinuitet) sammen med oppslag av ungskog med bl.a. bjørk, furu og gran. Død ved finnes i liten grad, kun som enkelte ferske vindfall. Området/floraen virker beitepåvirket men det

usikkert om det går dyr på beite her i dag. Tett oppslag av ungsskog kan bli en fremtidig trussel mot urterikdommen der det er hogget.

Artsmangfold: Tresjiktet er dominert av furu med betydelig innslag av gran. En del bjørk finnes spredt i hele området. Enkelte furubestand har tett busksjikt av einer. Skogbunnen er dels svært urterik, men har på areal med nyere hogstinggrep mye oppslag av einstape. Her inngår bl.a. bakkesøte (NT), furuvintergrønn, rødflangre, hjertegras, brudespore, flekkgrisøre, gulstarr, jåblom, teiebær, taggbregne, skogmarihånd, blåveis, prestekrage og skavgras mm. I et holt med eldre skog ble også den noe krevende praktslørsopp funnet som indikerer et visst potensial for markboende sopp i partier med eldre skog, men dette er dårlig undersøkt grunnet dårlig sopphøst i 2016. Den urterike floraen gir potensial for krevende insekter. På rikmyr i nord finnes arter som brudespore, breiull, gulstarr og jåblom.

Del av helhetlig landskap: Grenser til Ullebergåsen NR

Verdivurdering: Rik kalkbarskog over større areal, samt en liten rikmyr i nord. Urterik skog, men hardt påvirket som gir lav verdi for skogtilstand, men habitatkvalitetene knyttet topografi og rikhet er høye hele veien. Arealet er også stort. Vurdert som viktig B, der stort areal er positivt, hogstinggrep negativt. Soppundersøkelser bør foretas for å underbygge verdien.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av den eldre skogen for å opprettholde og videreføre registrerte verdier. Ekstensivt beite bør evt videreføres, evt rydde einer hvis busksjiktet blir for tett, eller tynne ungskog hvis den kommer opp for tett etter hogstinggrep.

3 Ullebergåsen V

Naturtype: Kalkbarskog - Urterik kalkfuruskog
BMVERDI: B

Areal: 9,4daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) 11.09.16. Kartleggingen er utført i forbindelse med kalkskogsprosjektet i Buskerud på oppdrag av Miljødirektoratet. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for naturtyper fra 2011 og Norsk rødliste for arter fra 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter en sørvestvendt skrent med eldre skog, rett vest for Ullebergåsen NR i Kongsberg. Berggrunnen er kalkstein og skifer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Kalkbarskog dominerer med urterik kalkfuruskog som vanligste type. Bærling-kalklågurtskog er dominerte grunntype.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området omfatter kun en smal sone med eldre skog i skrenten, både over og under denne ar arealet preget av ungskog. Eldre furutrær i toppsjiktet med undersøkt av yngre gran og bjørk er typisk skogbilde. I busksjiktet er det tett med einer. Død ved finnes i liten grad, kun som enketete ferske vindfall.

Artsmangfold: Tresjiktet er dominert av furu med betydelig innslag av gran. En del bjørk finnes spredt i hele området, samt tett busksjikt av einer. Skogbunnen er urterik med bl.a. teiebær, blåveis, liljekonvall, rødflangre, knollerteknapp, flekkgrisøre, blodstorkenebb, fingerstarr, vårerteknapp og brudespore. Det er et visst potensial for krevende markboende sopp under eldre furu, samt for krevende insekter knyttet til den urterike skogen.

Del av helhetlig landskap: Ligger nær Ullebergåsen NR

Verdivurdering: Rest av rik kalkbarskog på et begrenset areal. Området scorer høyt på habitatkvaliteter, men lavt på størrelse. Middels på resterende vurderte parametre. Vurdert som viktig B.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av den eldre skogen for å opprettholde og videreføre registrerte verdier. Ekstensivt beite bør evt videreføres, evt rydde einer hvis busksjiktet blir for tett, eller tynne ungskog hvis den kommer opp for tett etter hogstinggrep.

4 Hvamsalåsen S

Naturtype: Rik barskog - Lågurtfuruskog
BMVERDI: B

Areal: 83daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso (BioFokus) 11.09.16. Kartleggingen er utført i forbindelse med kalkskogsprosjektet i Buskerud på oppdrag av Miljødirektoratet. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for naturtyper fra 2011 og Norsk rødliste for arter fra 2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter en sørvendte skrenter med eldre skog, rett sør for Ullebergåsen NR i Kongsberg. Berggrunnen er kalkstein og skifer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lågurtbarskog dominerer med stedvis overganger mot kalkskog, spesielt langs sesongfuktige sig lengst øst. Bærling-lågurtskog/svak lågurtskog og bærling-kalklågurtskoger dominerte grunntyper, med overganger mot fattigere lyngskog stedvis.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området omfatter eldre skog, spesielt i de bratteste øvre delene mot reservatet. Ned lia blir skogen gradvis mer påvirket og gamle trær finnes i liten grad. Skogen er svakt sjiktet, det furu gjerne danner toppsjikt med flersjiktet granskog og bjørk under. I busksjiktet er det stedvis tett med einer. Død ved finnes i liten grad, kun som enketete ferske vindfall.

Artsmangfold: Tresjiktet er dominert av furu med betydelig innslag av gran. En del bjørk finnes spredt i hele området, samt tett busksjikt av einer. Skogbunnen er flekkvis lyngdominert og flekkvis urterik. Langs sesongfuktige kalkareal lengst øst inngår flekkgrisøre, liljekonvall, rødflangre, blodstorkenebb, kantkonvall og hjertegras mm. Det er et visst potensial for krevende markboende sopp under eldre furu, samt for krevende insekter knyttet til den urterike skogen.

Del av helhetlig landskap: Ligger nær Ullebergåsen NR

Verdivurdering: Rik barskog med innslag av kalkbarskog i varm sørskrent. Området scorer middels på de fleste vurderte verdikriterier og vurdert derfor som viktig B.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av den eldre skogen for å opprettholde og videreføre registrerte verdier.

Artsmangfold

Deler av den rikeste kalkskogen (spesielt i KO2) (og dels beitepåvirkede) har en artsrik flora. Her inngår bl.a. orkideer som rødflangre og brudespore, samt mer kulturbetingede arter som bakkesøte (NT) og hjertegras. Flere rødlistede orkideer er funnet innenfor Ullebergåsen NR, deriblant rød skogfrue (EN), marisko (NT) og flueblom (NT), der spesielt den sist nevnte flueblom også har potensial for å finnes innenfor de nyavgrensede arealene. Denne finnes flere steder innenfor reservatet, og er lett å overse sent i sesongen. Slike urterike og nokså lysåpne skoger har også et godt potensial for krevende insekter, men dette er ikke undersøkt.

På areal med eldre kalkskog er det et godt potensial for enkelte krevende markboende sopp. Foruten funn av den kalkkrevende praktslørsopp, ble få slike ble sett i 2016 grunnet dårlig sopphøst.

Det er kjent flere rødlistede kalklav innenfor reservatet, potensialet for at slike finnes i forvaltningsarealene er lite grunnet manglende substrat (bratte varme kalkberg). Knyttet til eldre gran i humide miljøer ble gammelgranlav og kattefotlav notert fra kløfta langs Hvamselva. Her kan det også inngå enkelte krevende moser på humide og rike bergvegger (mest fattige forekommer), men ingen slike ble sett.

*Tabell: Artsfunn i Ullebergåsen. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Karplanter	Ulmus glabra	alm	VU		1
Karplanter (Norge)	Gentianella campestris	bakkesøte	NT		3
Lav	Felipes leucopellaeus	kattefotlav			1
	Lecanactis abietina	gammelgranlav			1
Sopper	Cortinarius cumatilis	praktslørsopp			3
	Phlebia centrifuga	rynkeskinn	NT		

Avgrensning og arrondering

Tre separate forvaltningsareal er foreslått, alle er tilgrensende til, og må ses i sammenheng med, Ullebergåsen NR. Totalarealet av forvaltningsareal utgjør 828 daa, som gir høy verdi på størrelse jf. skogtypen. Avgrensningene bedrer arronderingen på det eksisterende reservatet ved å øke arealet med kjerneområdeverdier, samt fange opp en større del av liseidegradientene rundt åspartier, og ikke minst øke variasjonen ved å innlemme en bekkekløft i arronderinga. Trolig er nå det meste av den eldre skogen tilgrensende reservatet fanget opp. Areal som ikke er blitt inkludert i et forvaltningsareal omfatter stort sett ungskog eller hogstflater.

Vurdering og verdisetting

Forvaltningsarealene rundt Ullebergåsen naturreservat fanger opp flere kjerner med kalkrike naturtyper, samt et større areal med fattige-intermediære skogtyper mellom disse. Skog i sen optimalfase dominerer, men også partier med nylig gjennomhugget skog inngår. Gammelskogselementer som død ved og gamle trær finnes i liten grad. Både påvirkningsgraden og det begrensede arealet med kalkskog svekker verdien noe. Forvaltningsarealene vil allikevel styrke og supplere eksisterende verneområde gjennom økt areal med kjerneområdeverdier, bedre og mer robust arrondering, samt øke variasjonen ved også å inkludere humide kløftemiljøer langs Hvamselva. Sett isolert vurderes forvaltningsarealene av regional verdi, 3 poeng. Sett i sammenheng med eksisterende verneområde er denne verdien trolig høyere.

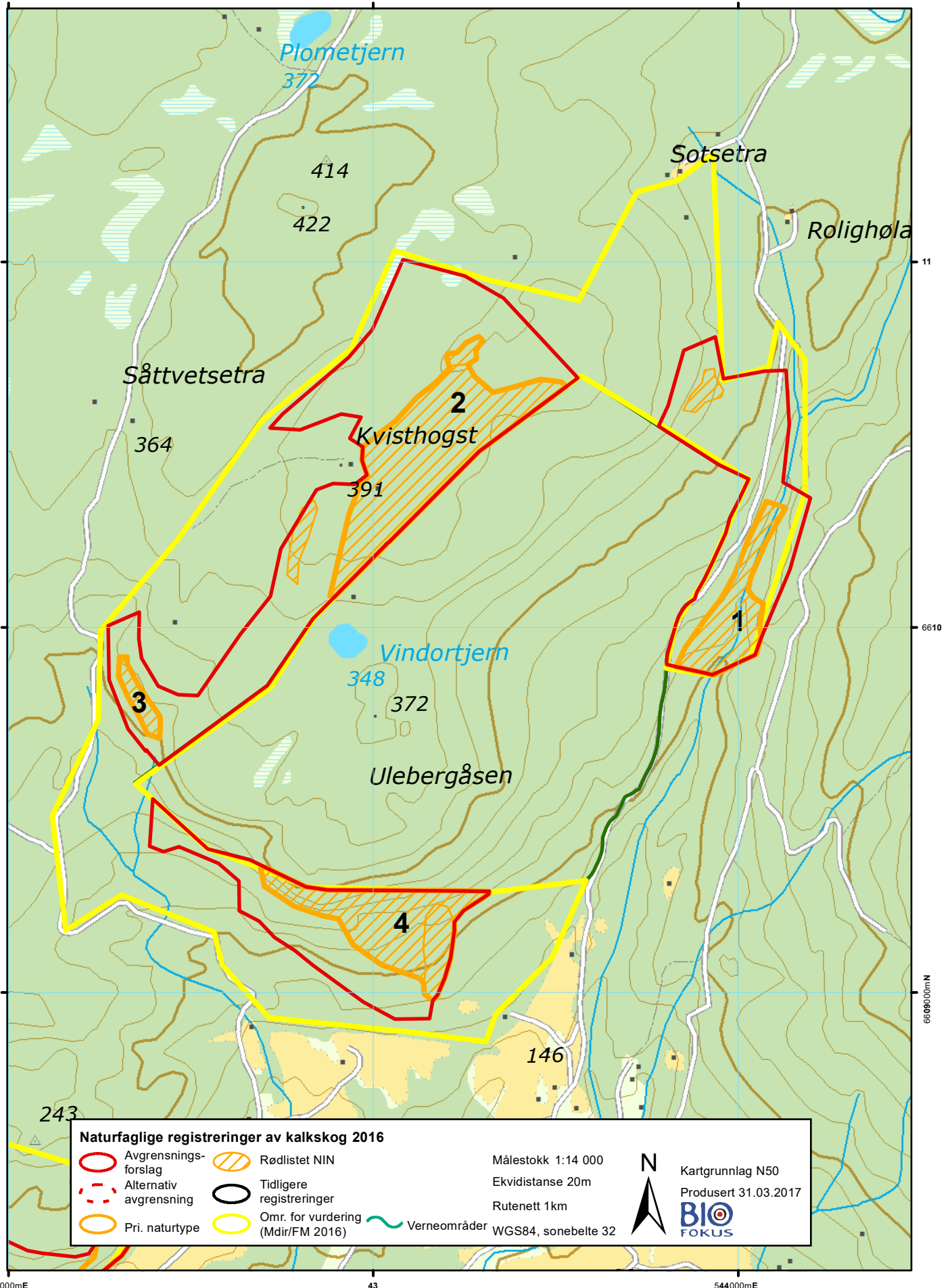
Av rødlistede naturtyper inngår lågurt-lyngfurukalkskog (NT), skogsbekkekløft (NT), samt fragmenter av rikere myrflate i låglandet (EN). Kanskje kan noen av de mest beitede skogsarealene også inngå som beiteskog (NT).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Ullebergåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørhet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edel-løvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Hvamselva	**	**	0	*	0	0	**	**	**	**	*	-	-	**
2 Gaupedalen	*	0	0	*	0	0	*	*	**	***	**	-	-	**
3 Ullebergåsen V	**	0	0	*	0	-	*	*	*	***	**	-	-	**
4 Hvamsalåsen S												-	-	
Samlet vurdering	**	0	0	*	0	0	*	**	**	***	**	***	**	3

Referanser

Fylkesmannen i Buskerud 2011. Forvaltningsplan for Ullebergåsen naturreservat.

Bilder fra området Ullebergåsen

Øvre del av lisisiden i bekkeløften langs Hvamselva. Dels lågurtvegetasjon og dels fattigere lyngdominans. Foto: Sigve Reiso

Praktslørsopp fra KO2 Foto: Sigve Reiso

Urterikt parti med eldre skog i KO2 Foto: Sigve Reiso

Fattigere svak lågurtfuruskog fra KO4 Foto: Sigve Reiso